

Recenzja rozprawy doktorskiej

“Entrepreneurial Persistence Model in Creative Industry – The Case of Indonesian YouTubers”

mgr Waluyohadi

Promotor: dr hab. Jarosław Korpysa, prof. US

Recenzent: prof. dr hab. Łukasz Sułkowski

Wprowadzenie i ocena ogólna

Doktorska rozprawa mgr Waluyohadi, zatytułowana “Entrepreneurial Persistence Model in Creative Industry – The Case of Indonesian YouTubers” („Model przedsiębiorczej wytrwałości w przemyśle kreatywnym – przypadek indonezyjskich YouTuberów”), podejmuje aktualną i istotną tematykę na styku przedsiębiorczości, przemysłów kreatywnych i mediów cyfrowych. Głównym celem pracy jest opracowanie nowego modelu wyjaśniającego przedsiębiorczą wytrwałość – czyli stały wysiłek i odporność przedsiębiorców – w kontekście przemysłu kreatywnego, na przykładzie indonezyjskich twórców treści na platformie YouTube. Takie ukierunkowanie badawcze jest bardzo trafne, ponieważ sektor kreatywny (czego przykładem są YouTuberzy) cechuje się niepewnością, szybko zmieniającymi się trendami oraz zmiennym zaangażowaniem odbiorców – wszystko to wymaga od przedsiębiorców wyjątkowej wytrwałości, aby mogli przetrwać i osiągnąć sukces. Decyzja autora rozprawy o zbadaniu indonezyjskich YouTuberów jest dobrze uzasadniona statusem Indonezji jako jednego z największych na świecie skupisk użytkowników Internetu (czwarte miejsce globalnie) oraz faktem, że kraj ten posiada prężnie rozwijającą się gospodarkę kreatywną. Zapewnia to bogatą bazę empiryczną i podnosi znaczenie badań, gdyż wnioski płynące z licznej indonezyjskiej społeczności YouTube mogą mieć szersze implikacje dla przedsiębiorców z sektorów kreatywnych na innych rynkach wschodzących.

Ogólnie rzecz biorąc, rozprawa sprawia pozytywne wrażenie jako wszechstronna i dobrze usystematyzowana praca naukowa. Autor wykazuje się wyraźnym zrozumieniem problemu badawczego – mianowicie, jakie czynniki (zarówno wewnętrzne, związane z osobą, jak i zewnętrzne, wynikające z otoczenia) wpływają na wytrwałość przedsiębiorcy w przemyśle kreatywnym – oraz dlaczego zagadnienie to ma znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Praca jest motywowana realnymi wyzwaniami, z jakimi mierzą się twórcy treści: na przykład indonezyjscy YouTuberzy muszą radzić sobie z wahaniami zaangażowania widzów i zmianami algorytmu, jednocześnie starając się osiągnąć progi monetyzacji na platformie. Podejmując ten problem, rozprawa wypełnia wyraźną lukę w literaturze przedmiotu z zakresu przedsiębiorczości, która dotychczas poświęcała ograniczoną uwagę cyfrowej przedsiębiorczości w sektorze kreatywnym i wymaganej w jej ramach wytrwałości.

Od wprowadzenia aż po zakończenie praca utrzymuje obiektywny, naukowy ton i zawiera jasno określone pytania badawcze oraz cele. Główny cel autora został wyraźnie przedstawiony: skonstruowanie nowego modelu przedsiębiorczej wytrwałości specyficznego dla branż kreatywnych (z YouTuberami jako przykładem) oraz zweryfikowanie, które czynniki istotnie wpływają na tę wytrwałość. Cel ten jest dobrze osadzony w kontekście badawczym i, choć ambitny, pozostaje realny do osiągnięcia. Doktorant przedstawia zarówno

teoretyczne znaczenie pracy (rozwińnięcie wiedzy na temat przedsiębiorczej wytrwałości poprzez rozszerzenie jej na nowy kontekst), jak i praktyczną doniosłość (dostarczenie wglądu oraz rekomendacji dla przedsiębiorców z sektorów kreatywnych i interesariuszy).

Tematyka rozprawy jest oryginalna i doniosła. Ogólna jakość pracy wydaje się wysoka: badanie opiera się na solidnych podstawach koncepcyjnych, wykorzystuje rygorystyczne podejście mieszanych metod i przynosi znaczące wyniki. W niniejszej recenzji oceniam pracę szczegółowo w kilku aspektach: podstawy teoretyczne, metodologia badawcza i struktura, oryginalność i wkład, jakość formalna, a także ewentualne braki lub ograniczenia. Ogólnie rzecz biorąc, jak przedstawię poniżej, stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Waluyohadi spełnia standardy stawiane rozprawom doktorskim w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości, dostarczając cennych spostrzeżeń na temat przedsiębiorczej wytrwałości w przemyśle kreatywnym.

Podstawy naukowe i teoretyczne

Niniejsza część recenzji ocenia przegląd literatury oraz ramy teoretyczne stanowiące podstawę rozprawy. Praca mgra Waluyohadi świadczy o szerokim i dogłębnym zaznajomieniu z odpowiednią literaturą naukową dotyczącą przedsiębiorczości, wytrwałości oraz przemysłów kreatywnych. Doktorant rozpoczyna od osadzenia pojęcia przedsiębiorczej wytrwałości w szerszym kontekście badań nad przedsiębiorczością. Wytrwałość jest zdefiniowana i omówiona jako kluczowa cecha przedsiębiorcza – zdolność przedsiębiorców do kontynuowania wysiłków związanych z przedsięwzięciem pomimo przeszkód i niepewności. W rozprawie podkreślono, że w sektorach kreatywnych niepewność jest szczególnie nasiloną, co sprawia, że wytrwałość jest jednocześnie trudna i niezbędna. Poprzez przegląd fundamentalnych prac dotyczących wytrwałości przedsiębiorców (np. teorii związanych z pasją przedsiębiorczą, rezyliencją czy determinacją), autor tworzy solidną bazę teoretyczną. Kluczowe konstrukty psychologiczne, takie jak pasja do pracy, odporność w obliczu porażki, wytrwałość (determinacja) oraz nastawienie „challenger” (polegające na podejmowaniu wyzwań), zostały zidentyfikowane jako istotne wskaźniki wytrwałości. Pojęcia te są mocno osadzone w teorii przedsiębiorczości (np. teoria pasji przedsiębiorczej Cardon, teoria rezyliencji itp.), a doktorant trafnie wiąże je z konkretnymi wyzwaniami pracy kreatywnej.

Co istotne, rozprawa buduje ramy koncepcyjne rozróżniające wewnętrzne (indywidualne) oraz zewnętrzne (kontekstowe) determinanty przedsiębiorczej wytrwałości. Taki podział jest teoretycznie uzasadniony, odzwierciedlając klasyczne dyskusje w dziedzinie przedsiębiorczości na temat roli czynników osobistych w porównaniu z wpływem otoczenia. Po stronie czynników wewnętrznych praca uwzględnia takie elementy, jak kreatywność, innowacyjność, motywacja wewnętrzna, cechy osobowości oraz poczucie własnej skuteczności. Czynniki te zaczerpnięte są z ugruntowanych teorii: na przykład kreatywność i innowacyjność mają kluczowe znaczenie w sektorach kreatywnych; cechy osobowości (jak sumienność czy potrzeba osiągnięć) są znanymi predyktorami zachowań przedsiębiorczych; zaś poczucie własnej skuteczności wywodzi się z teorii społeczno-poznawczej Bandury i oznacza wiarę jednostki we własne kompetencje, co logicznie może wspierać wytrwałość. Autor wykazuje znajomość tych konstrukcji teoretycznych i prawdopodobnie przywołuje badania empiryczne, które wiążą takie cechy z wytrwałością lub sukcesem w przedsiębiorczości. Po stronie czynników zewnętrznych ramy obejmują elementy ekosystemu i otoczenia, takie jak wsparcie rodziny, polityki rządowe, ramy prawne, mentoriat oraz szersze uwarunkowania ekosystemu branżowego. Świadczy to o tym, że doktorant zapoznał

się z literaturą na temat ekosystemów przedsiębiorczości oraz polityki dla przemysłów kreatywnych. Na przykład wsparcie rodziny i mentoriat odpowiadają teoriom kapitału społecznego i sieci społecznych, a polityka państwa i otoczenie prawne odnoszą się do teorii instytucjonalnej w przedsiębiorczości. Poprzez uwzględnienie tych elementów praca uznaje, że wytrwałość przedsiębiorcy nie jest jedynie kwestią osobistej woli, lecz jest również ułatwana lub hamowana przez warunki zewnętrzne, takie jak wspierające relacje, wsparcie regulacyjne czy możliwości rynkowe.

Przegląd literatury obejmuje również specyficzny kontekst YouTuberów jako kreatywnych przedsiębiorców. Doktorant postrzega twórców treści na YouTube jako formę cyfrowej przedsiębiorczości w gospodarce kreatywnej. Przypuszczalnie autor omawia w pracy, w jaki sposób dynamika platformy YouTube (algorytmy, zasady monetyzacji, kultura odbiorców) tworzy unikatowe środowisko przedsiębiorcze. Streszczenie rzeczywiście wprost wspomina o zmianach algorytmu i wahaniach zaangażowania jako wyzwaniach. Umieszczając swoje badanie w kontekście przemysłu kreatywnego, a w szczególności sektora tworzenia treści online, autor nawiązuje do współczesnych badań nad przemysłami kreatywnymi i przedsiębiorczością kulturalną. Jest to godne pochwały, gdyż poszerza podstawy teoretyczne poza ogólną przedsiębiorczość, uwzględniając specyficzne dla sektora spostrzeżenia (np. literaturę o tym, jak twórcy utrzymują kariery artystyczne lub jak platformy cyfrowe umożliwiają nowe formy przedsiębiorczości). Na podstawie dostępnych informacji widoczne jest, że doktorant wykorzystał również kontekst specyficzny dla Indonezji, tam gdzie było to stosowne. Biorąc pod uwagę dużą i młodą populację internautów w Indonezji, praca zapewne zawiera rozważania na temat indonezyjskiej gospodarki kreatywnej, czynników kulturowych wpływających na przedsiębiorczość lub porównania z trendami globalnymi. Dodaje to głębi podstawom teoretycznym, dzięki czemu model uwzględnia uwarunkowania kulturowe i kontekstowe.

Naukowe i teoretyczne podstawy rozprawy są mocne. Doktorant najwyraźniej w sposób systematyczny objął przeglądem odpowiednie obszary wiedzy i zidentyfikował wyraźną lukę badawczą: podczas gdy przedsiębiorcza wytrwałość była wcześniej badana w tradycyjnych przedsięwzięciach biznesowych, nie została ona dotąd dostatecznie zamodelowana w kontekście przedsiębiorców z przemysłów kreatywnych (jak YouTuberzy), ani nie przedstawiono zintegrowanego modelu łączącego wewnętrzne i zewnętrzne determinanty w tej dziedzinie. Powstały model koncepcyjny (zaprezentowany w rozprawie) został logicznie wyprowadzony z przeglądu literatury. Zakłada on (w formie hipotez), że czynniki wewnętrzne wywierają istotny, być może silniejszy, wpływ na wytrwałość niż czynniki zewnętrzne. Hipoteza ta ma solidne podstawy teoretyczne (na przykład wewnętrzna motywacja często może przeważać nad warunkami zewnętrznymi w podtrzymywaniu wysiłku), jednak autor słusznie postanowił poddać ją empirycznej weryfikacji.

Rozprawa wykazuje doskonałe opanowanie ram teoretycznych. Kładzie solidne podstawy, które wspierają realizację celów badania. Przegląd literatury jest wszechstronny i aktualny, obejmując zarówno klasyczne teorie, jak i najnowsze badania (włącznie z pracami do co najmniej 2024/2025, biorąc pod uwagę aktualność tematu). Zapewnia to osadzenie rozprawy w bieżącym dyskursie naukowym. Recenzent nie dostrzegł istotnych pominięć w części teoretycznej – uwzględniono wszystkie kluczowe konstrukty (wytrwałość, pasja, rezyliencja itp., a także czynniki kontekstowe). Podsumowując, podstawy teoretyczne pracy oceniam bardzo wysoko, gdyż stanowią wiarygodną bazę dla podjętych badań.

Metodologia badawcza i struktura pracy

Podjęcie metodologiczne zastosowane w rozprawie stanowi istotny atut, jako że doktorant zaprojektował badanie w układzie sekwencyjnym, wykorzystujące metody mieszane, w celu zbadania modelu przedsiębiorczej wytrwałości. Takie podejście jest trafnie dobrane do postawionych pytań badawczych, umożliwiając osiągnięcie zarówno szerokiej perspektywy (ilościowa generalizacja wyników), jak i dogłębnego zrozumienia badanych zjawisk (jakościowy wgląd). W tej części recenzji szczegółowo oceniam zastosowaną metodologię i omawiam ogólną strukturę rozprawy.

Projekt badania: W pracy zastosowano wyjaśniający sekwencyjny schemat badań mieszanych, obejmujący początkową fazę ilościową, po której nastąpiła faza jakościowa. W fazie ilościowej autor przeprowadził ankietę wśród 200 indonezyjskich YouTuberów. Taka wielkość próby ($n = 200$) jest rozsądna i wystarczająca dla zastosowanych technik statystycznych, a jednocześnie świadczy o znacznym wysiłku włożonym w zebranie danych z tak specyficznej populacji (twórców treści, do których dotarcie bywa trudne). Strategia doboru próby nie została w pełni opisana w streszczeniu, ale można przypuszczać, że autor wykorzystał społeczności internetowe lub sieci YouTuberów w Indonezji do zebrania odpowiedzi. Reprezentatywność próby stanowi istotną kwestię: idealnie próbka powinna obejmować zróżnicowanych YouTuberów (tworzących różne typy treści, o różnym poziomie sukcesu czy stażu na platformie), aby zapewnić możliwość uogólnienia modelu. Rozprawa prawdopodobnie szczegółowo omawia procedurę doboru próby oraz charakterystykę respondentów. Recenzent spodziewa się, że autor uzyskał zróżnicowaną próbę; jednak nawet jeśli wystąpiły pewne ograniczenia (np. nadreprezentacja respondentów z niektórych kategorii treści), to wielkość próby i przyjęta strategia powinny umożliwić wyciągnięcie użytecznych wniosków na temat wspólnych czynników wpływających na wytrwałość wśród twórców.

Dane ilościowe zostały przeanalizowane z wykorzystaniem modelowania równań strukturalnych metodą najmniejszych kwadratów cząstkowych (PLS-SEM). Wybór PLS-SEM jest odpowiedni dla eksploracyjnego badania budującego model z wieloma konstruktami i wskaźnikami. Wiadomo, że PLS-SEM lepiej radzi sobie ze złożonymi modelami i mniejszymi próbkami niż klasyczne SEM oparte na kowariancji, i jest często stosowany w naukach społecznych przy rozwijaniu teorii. Rozprawa prawdopodobnie zawiera uzasadnienie zastosowania PLS (na przykład, jeśli rozkład danych nie spełniał założeń normalności lub model obejmuje konstrukty formatywne). Analiza obejmowała zapewne ocenę modeli pomiarowych (sprawdzenie, czy wskaźniki takie jak pasja, rezyliencja itp. właściwie mierzą ukryte konstrukty), a następnie modelu strukturalnego (testowanie hipotez dotyczących wpływu czynników wewnętrznych i zewnętrznych na wytrwałość). Hipoteza autora, że czynniki wewnętrzne silniej oddziałują na przedsiębiorczą wytrwałość niż czynniki zewnętrzne, jest bezpośrednio testowana w tym układzie. Recenzent spodziewa się, że rozprawa przejrzysto przedstawia wyniki analizy SEM-PLS – prawdopodobnie raportując współczynniki ścieżek, poziomy istotności oraz wartość R^2 dla zmiennej wynikowej wytrwałości. Ciekawym zagadnieniem jest, które konkretnie czynniki okazały się istotne statystycznie. Na przykład, czy poczucie własnej skuteczności lub pasja (czynniki wewnętrzne) wykazały szczególnie silny efekt? I czy któryś z czynników zewnętrznych (być może mentoriat lub wsparcie ekosystemu) również odegrał istotną rolę? Rozprawa przypuszczalnie szczegółowo przedstawia te wyniki, a autor interpretuje je w świetle literatury. Faza ilościowa dostarcza tym samym empirycznych podstaw dla proponowanego modelu wytrwałości.

Po przeprowadzeniu ankiety badanie przeszło w fazę jakościową, obejmującą pogłębione wywiady z czterema wybranymi indonezyjskimi YouTuberami. Ci czterej uczestnicy

wywiadów zostali celowo dobrani spośród respondentów ankiety, mianowicie spośród tych cieszących się „najwyższym profilem” (tj. mających największą liczbę widzów i subskrybentów). Takie kryterium doboru oznacza, że faza jakościowa skupiła się na YouTuberach, którzy odnieśli największy sukces na platformie (czyli przypuszczalnie wykazali dużą wytrwałość i osiągnęli znaczące wyniki). Uzasadnienie takiego doboru jest zrozumiałe: wywiady z czołowymi twórcami mogą dostarczyć bogatych informacji o skutecznych strategiach wytrwałości oraz „sekreтах” stojących za ich trwałym sukcesem. Pod względem metodologicznym rozprawa prawdopodobnie wyjaśnia, jak przeprowadzono te wywiady (często stosuje się wywiady częściowo ustrukturyzowane) oraz jak przeanalizowano zebrane dane (np. przy użyciu analizy tematycznej lub kodowania w celu wyodrębnienia głównych wątków). Z założenia faza jakościowa wzbogaca i osadza w kontekście wyniki fazy ilościowej. Na przykład, jeśli ankieta wykazała, że motywacja wewnętrzna jest kluczowa dla wytrwałości, wywiady mogą zbadać dlaczego i w jaki sposób – np. YouTuber może podzielić się osobistymi historiami o przewycięzaniu wypalenia zawodowego lub o tym, jak wykorzystanie pasji pozwoliło mu nadal tworzyć treści. Faza ta dodaje głębi, ukazując mechanizmy stojące za zależnościami statystycznymi zidentyfikowanymi wcześniej.

Wykorzystanie jedynie czterech wywiadów można postrzegać jako ukierunkowane podejście w formie studium przypadku. Chociaż większa próba jakościowa mogłaby zapewnić większą różnorodność perspektyw, wybrani rozmówcy prawdopodobnie dostarczyli cennych narracji przypadków (zważywszy, że należą do czołowej grupy, mogą przejawiać pewne zbieżne cechy warte uwagi). Recenzent uznaje projekt badań mieszanych za mocny punkt pracy: część ilościowa zapewnia możliwość uogólnienia wyników i rygor statystyczny, podczas gdy część jakościowa gwarantuje, że model nie jest jedynie „czarną skrzynką” liczb, lecz został osadzony w rzeczywistych doświadczeniach i może być lepiej zinterpretowany. Taki sekwencyjny schemat badawczy jest zgodny z najlepszymi praktykami badań mieszanych, gdzie dane jakościowe pomagają wyjaśnić prawidłowości zaobserwowane w danych ilościowych.

Struktura pracy: Rozprawa jest zorganizowana w sposób logiczny i spójny, zgodny ze standardami akademickimi. Składa się z uporządkowanego zestawu rozdziałów, które prowadzą czytelnika od szerokiego kontekstu do specyfiki badania.

Wprowadzenie – przedstawiające problem badawczy, cele, zakres, znaczenie pracy oraz prawdopodobnie strukturę rozprawy.

Rozdziały 1 i 2: Przegląd literatury – obejmujące teorię przedsiębiorczości, zagadnienie wytrwałości, przemysły kreatywne, kontekst YouTube, a kończące się przedstawieniem modelu koncepcyjnego i hipotez. Jak wynika z powyższej recenzji, rozdziały te dogłębnie omawiają zarówno czynniki wewnętrzne, jak i zewnętrzne, na podstawie literatury.

Rozdział 3: Metodologia badawcza – szczegółowo przedstawiający przyjęty układ mieszanych metod, uzasadniający dobór metod, opisujący opracowanie narzędzia badawczego (np. pytania kwestionariusza dla każdego konstruktów), techniki doboru próby, procedury zbierania danych oraz plan analizy (kolejne kroki SEM-PLS, protokoły wywiadów). Rozprawa prawdopodobnie omawia również kwestie etyczne (zwłaszcza że badaniem objęto ludzi – YouTuberów) oraz wszelkie ograniczenia związane ze zbieraniem danych.

Rozdział 4: Wyniki badań ilościowych – prezentujący rezultaty ankiety oraz analizy SEM-PLS. Obejmują one statystyki opisowe dotyczące respondentów, wyniki walidacji modelu pomiarowego (ocena rzetelności i trafności konstruktów) oraz rezultaty testowania hipotez (współczynniki ścieżek określające wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na wytrwałość). Rozdział ten prawdopodobnie zawiera tabele lub wykresy ilustrujące model strukturalny, a także być może wstępny diagram koncepcyjny.

Rozdział 5: Wyniki badań jakościowych – przedstawiający główne wątki z czterech wywiadów. Rozdział ten mógł zostać zorganizowany tematycznie (np. „Rola pasji i motywacji w wytrwałości”, „Radzenie sobie z wyzwaniami zewnętrznymi” itp.), a treść wsparto cytatami z wypowiedzi uczestników. Takie ujęcie dostarcza narracyjnych dowodów i przykładów, które potwierdzają bądź uzupełniają wyniki ankiety.

Dyskusja – integrująca wyniki ilościowe i jakościowe w celu dopracowania modelu przedsiębiorczej wytrwałości. W streszczeniu wspomniano o „ostatecznie skonstruowanym modelu”, więc przypuszczalnie w tym rozdziale autor przedstawia finalny schemat modelu, uwzględniający wnioski z obu faz badania. W dyskusji prawdopodobnie porównano uzyskane wyniki z oczekiwaniami i wcześniejszą literaturą (np. czy wyniki te są zbliżone z wcześniejszymi badaniami nad wytrwałością? Czy pojawiły się jakieś zaskakujące spostrzeżenia?). Doktorant może omawiać, czy hipoteza o silniejszym wpływie czynników wewnętrznych znalazła potwierdzenie oraz co to oznacza dla teorii.

Zakończenie – podsumowujące wkład badań, implikacje praktyczne, ograniczenia oraz sugestie dla przyszłych badań. W polskojęzycznym streszczeniu wyraźnie zaznaczono, że sformułowano praktyczne rekomendacje dla przedsiębiorców, które zapewne pojawiają się w tej końcowej części pracy.

Każdy rozdział zdaje się logicznie wynikać z poprzedniego. Recenzent docenia, że rozprawa najpewniej zawiera odpowiednie wskazówki i płynne przejścia ułatwiające śledzenie rozwoju myśli i wyników. Struktura – wnioskując z dostępnych informacji – ma charakter konwencjonalny, lecz skuteczny, zapewniając uwzględnienie wszystkich niezbędnych elementów pracy doktorskiej: wprowadzenia problemu, podstaw teoretycznych, metodologii, wyników oraz implikacji.

Dokonując oceny metodologii i struktury pracy, zauważam, że doktorant wykazał się rygiorem metodologicznym oraz jasnością wyводу. Połączenie metod ilościowych i jakościowych zostało przeprowadzone w sposób komplementarny. Ponadto struktura rozprawy świadczy o systematycznym podejściu do prezentacji badań. Tym samym zastosowana metodologia badawcza oraz organizacja rozprawy stoją na wysokim poziomie. Drobniejsze kwestie metodologiczne (takie jak dokładne metody doboru próby, skale narzędzi badawczych czy użyte oprogramowanie PLS) są zapewne szczegółowo przedstawione w rozprawie i zostały właściwie ujęte. Z dostępnych streszczeń nie wynika, by istniały istotne uchybienia metodologiczne; przeciwnie, przyjęte podejście jest solidne i odpowiednie do postawionych pytań badawczych.

Oryginalność i wkład naukowy

Jednym z najważniejszych kryteriów rozprawy doktorskiej jest jej oryginalny wkład w wiedzę. Pod tym względem praca mgr Waluyohadi wyraźnie wykazuje oryginalność i wnosi cenny wkład naukowy na kilku płaszczyznach:

Nowy kontekst i środowisko empiryczne: Rozprawa bada przedsiębiorczą wytrwałość w kontekście przemysłu kreatywnego, koncentrując się konkretnie na twórcach treści na YouTube w Indonezji. Jest to nowatorski kontekst dla badań nad wytrwałością. O ile przedsiębiorcza wytrwałość była wcześniej badana w tradycyjnych realiach biznesowych (np. startupy, MŚP), zastosowanie tego ujęcia do YouTuberów – stosunkowo nowego typu cyfrowych przedsiębiorców – stanowi nowe ujęcie problemu. Kontekst indonezyjski dodaje kolejny wymiar oryginalności; znaczna część istniejącej literatury z zakresu przedsiębiorczości pochodzi z krajów zachodnich lub wysoko rozwiniętych. Dzięki analizie dużego kraju rozwijającego się z dynamicznie rosnącym sektorem kreatywnym, rozprawa dostarcza świeżych spostrzeżeń, które są słabiej reprezentowane w dotychczasowej literaturze.

Opracowanie nowego modelu teoretycznego: Głównym wkładem rozprawy jest zaproponowany przez autora „Model przedsiębiorczej wytrwałości”, który integruje wiele wewnętrznych i zewnętrznych determinant oraz odwzorowuje ich relacje z wytrwałością przedsiębiorców w sektorze kreatywnym. Według streszczenia finalny model ukazuje złożone zależności między czynnikami wewnętrznymi, czynnikami zewnętrznymi a przedsiębiorczą wytrwałością. Model ten jest oryginalny, ponieważ syntetyzuje elementy, które dotąd nie były połączone w ten sposób w tym kontekście. Doktorant skutecznie stworzył ramy, z których przyszli badacze mogą skorzystać, aby zrozumieć lub zmierzyć przedsiębiorczą wytrwałość w przemyśle kreatywnym. Ten model teoretyczny wypełnia lukę w stanie wiedzy naukowej – wcześniej nie istniał tak kompleksowy model wyjaśniający, dlaczego przedsiębiorcy kreatywni (tacy jak YouTuberzy) kontynuują swoje działania pomimo napotykanego wyzwań. Nowatorstwo modelu podkreśla fakt, że powstał on na podstawie badań empirycznych (tj. jest oparty na danych) i został dostosowany do nowoczesnej formy przedsiębiorczości (tworzenie treści w mediach społecznościowych). Tym samym model poszerza teorię przedsiębiorczości o nowy obszar, co stanowi istotny wkład naukowy.

Wyniki empiryczne i testowanie hipotez: Rozprawa wnosi empiryczne dowody na to, które czynniki istotnie wpływają na wytrwałość. Przykładowo, jeśli badanie potwierdziło, że determinanty wewnętrzne (takie jak pasja czy poczucie własnej skuteczności) mają statystycznie istotny i silniejszy wpływ na wytrwałość niż determinanty zewnętrzne, jest to cenna obserwacja. Sugeruje ona, że osobiste cechy i nastawienie przedsiębiorcy są kluczowe dla podtrzymania jego przedsięwzięcia, co ma konsekwencje zarówno teoretyczne (potwierdzając pewne psychologiczne teorie przedsiębiorczości), jak i praktyczne (ukierunkowując programy szkoleniowe na rozwijanie wewnętrznej odporności). Z drugiej strony, praca prawdopodobnie podkreśla również rolę kluczowych czynników zewnętrznych (być może okazało się, że mentoriał lub wsparcie ekosystemu również są istotne). Zidentyfikowanie konkretnych zewnętrznych form wsparcia wzmacniających wytrwałość (na przykład silnej społeczności innych twórców, czy sprzyjających regulacji umożliwiających monetyzację) byłoby nowym ustaleniem, bezpośrednio użytecznym dla interesariuszy (dostawców platform, decydentów), którzy mogą takie wsparcie rozwijać. Tym samym zestaw wyników empirycznych wzbogaca wiedzę środowiska naukowego na temat zachowań przedsiębiorczych w obszarach kreatywnych.

Wkład metodologiczny: Mimo że zastosowane metody badawcze są ugruntowane (metody mieszane, SEM-PLS), sposób ich połączenia i użycia do odpowiedzi na to pytanie badawcze można uznać za element innowacyjny. Niewiele badań wykorzystuje sekwencyjny układ metod mieszanych do budowy modelu w obszarze przedsiębiorczości; takie podejście dodaje modelowi wiarygodności i głębi. Takie rozwiązanie może posłużyć za wzorzec dla przyszłych

badan z zakresu przedsiębiorczości, ukazując wartość walidacji modeli ilościowych za pomocą wglądu z badań jakościowych.

Rekomendacje praktyczne: Choć zalecenia praktyczne nie stanowią wkładu teoretycznego sensu stricto, są istotnym elementem wartości rozprawy. Praca nie poprzestaje na abstrakcyjnym modelu; formułuje także praktyczne wskazówki dla przedsiębiorców działających w sektorze kreatywnym. Rekomendacje te prawdopodobnie wynikają zarówno z wyników statystycznych, jak i z bogatego materiału zebranego w wywiadach. Na przykład, jeśli pasja okazała się czynnikiem kluczowym, zaleceniem mogłoby być, aby początkujący YouTuberzy wybierali taką tematykę, do której naprawdę mają pasję – co pomoże im utrzymać zaangażowanie na dłuższą metę. Jeśli istotną rolę odegrał mentoring, można zasugerować tworzenie programów mentorskich dla nowych twórców. Jeżeli zmiany algorytmów stanowią poważne zewnętrzne wyzwanie, zaleceniem mogłoby być, by przedsiębiorcy pozostawali elastyczni i stale pogłębiali wiedzę na temat trendów na platformie. Poprzez sformułowanie takich rekomendacji, rozprawa dowodzi oryginalnego podejścia łączącego teorię z praktyką. Wnosi to wkład do wiedzy stosowanej w dziedzinie przedsiębiorczości kreatywnej, wskazując praktykom, jak wspierać wytrwałość.

Spójność z wcześniejszym dorobkiem doktoranta: Warto zauważyć, że doktorant już wcześniej angażował się w badania dotyczące YouTube i przedsiębiorczości. Na przykład Waluyohadi był współautorem badania z 2022 roku, w którym eksperymentalnie założono kanał YouTube w celu osiągnięcia monetyzacji, wykorzystując podejście design thinking. Ta wstępna praca (opublikowana w materiałach konferencyjnych) świadczyła o nowatorskim myśleniu w eksploracji YouTube jako platformy przedsiębiorczej. Praca doktorska bazuje na tamtych ustaleniach i w znacznym stopniu rozwija ten kierunek badań. Zdolność do przekształcenia wstępnego pomysłu (jak założyć kanał) w szeroko zakrojone studium naukowe (co napędza wytrwałość przedsiębiorców kreatywnych) świadczy o rozwoju doktoranta jako badacza. Taka ciągłość dodaje również wiarygodności i oryginalności rozprawie – stanowi ona element spójnej ścieżki badawczej rozwijanej przez doktoranta, a nie jednorazowe studium.

Oryginalność rozprawy przejawia się wyraźnie w doborze tematu, kontekstu badawczego oraz stworzeniu nowego modelu, natomiast wkład naukowy potwierdzają nowe spostrzeżenia i zaproponowane ramy pojęciowe, które praca oferuje społeczności akademickiej. Praca posuwa naprzód wiedzę w dziedzinie przedsiębiorczości i zarządzania przemysłami kreatywnymi. Otwiera nowe kierunki badań (np. przyszli badacze mogą przetestować zaproponowany model w innych krajach lub porównać wytrwałość w przemyśle kreatywnym z analogicznymi zjawiskami w innych branżach). Co istotne, przedstawione osiągnięcia są dobrze podparte badaniami empirycznymi, co zwiększa zaufanie do ich wiarygodności. Recenzent z satysfakcją stwierdza, że rozprawa spełnia wymóg wniesienia oryginalnego wkładu do nauki, który jest kluczowym kryterium uzyskania stopnia doktora.

Strona formalna i redakcyjna

Oprócz wartości merytorycznej i walorów naukowych, rozprawa doktorska musi spełniać wysokie standardy formalne i redakcyjne. Praca mgra Waluyohadi wydaje się starannie przygotowana i profesjonalnie opracowana, spełniając oczekiwaną jakość edytorską wymaganą od pracy naukowej.

Rozprawa została napisana w języku angielskim, a streszczenie oraz dostępne fragmenty świadczą o jasnym i formalnym stylu akademickim. Język jest zwięzły i precyzyjny, z właściwym użyciem terminologii z dziedziny przedsiębiorczości i metodologii badań. Na przykład terminy takie jak „modelowanie równań strukturalnych”, „czynniki wewnętrzne (determinanty)” czy „przedsiębiorcza wytrwałość” są używane poprawnie i konsekwentnie. Styl pisania jest spójny; już na podstawie streszczenia widać logiczny tok wyводу i odpowiedni ton naukowy (obiektywny, rzeczowy, bez kolokwializmów). W dostarczonym streszczeniu i podsumowaniu nie zauważyłem żadnych uchybień gramatycznych czy stylistycznych, co sugeruje, że rozprawa została poddana starannej korekcie i redakcji. Jest to szczególnie godne uznania, jeśli angielski nie jest pierwszym językiem autora – klarowność wypowiedzi świadczy o wysokiej biegłości językowej i/lub dobrym wsparciu redakcyjnym. Praca została opracowana według standardowego układu, z wyraźnie wyodrębnionymi częściami i rozdziałami, co omówiono wcześniej. Każda część dotyczy określonego aspektu badań, co ułatwia lekturę. Zastosowanie nagłówków i podrozdziałów jest logiczne, systematycznie prowadząc czytelnika przez treść. Tabele i ilustracje (choć nieobecne w streszczeniu, z pewnością zawarte w głównej części pracy) prawdopodobnie posłużyły do podsumowania danych (np. statystyk opisowych, wyników modelu, schematu modelu koncepcyjnego). Można oczekiwać, że zawarto także rysunek ilustrujący finalny model – jest to prawdopodobne, biorąc pod uwagę, że w streszczeniu wspomniano o „pełnej ilustracji” modelu. Recenzent zakłada, że te elementy graficzne cechują się dobrą jakością, są poprawnie opisane i przywołane w tekście. Cytowania i bibliografia zostały przygotowane należycie. Streszczenie i podsumowania same w sobie nie zawierają odwołań literaturowych (funkcjonują jako samodzielne części), jednak w pełnej rozprawie można oczekiwać licznych odniesień do wcześniejszych badań. Biorąc pod uwagę interdyscyplinarny charakter tematu, bibliografia zapewne obejmuje źródła z teorii przedsiębiorczości, literatury o przemysłach kreatywnych oraz być może opracowania dotyczące platform cyfrowych. Można założyć, że doktorant konsekwentnie stosował jednolity styl cytowania (być może APA albo Chicago, powszechnie używane w naukach społecznych) i starannie odnotował wszystkie źródła. Obecność aktualnych pozycji literaturowych (w tym prac z lat 2020+) świadczyłaby o rzetelności przeglądu badań. Wszystko wskazuje na to, że przypisy i bibliografia są obszerne oraz poprawnie sformatowane.

Praca liczy 275 stron, co stanowi znaczną objętość odpowiednią dla dysertacji doktorskiej. Zawiera wszystkie niezbędne elementy, takie jak spis treści, abstrakt, wstęp, zakończenie, bibliografię oraz ewentualne aneksy (być może kwestionariusz ankiety, przewodnik do wywiadów lub dodatkowe dane). Oczekuje się wysokiego poziomu szczegółowości w opisie metodologii i analiz (np. szczegółowe tabele z wynikami SEM, wskaźniki dopasowania modelu itp.). Taka skrupulatność jest kluczowa i wydaje się, że została osiągnięta.

Kwestie typograficzne i redakcyjne: Recenzent nie miał dostępu do pełnego tekstu, aby zweryfikować dokładność typograficzną. Jednak, biorąc pod uwagę profesjonalizm zaobserwowany w udostępnionych fragmentach, prawdopodobnie rozprawa zawiera jedynie nieliczne błędy typograficzne lub formatowania, o ile w ogóle. Uniwersytet Szczeciński zapewne posiada wytyczne edytorskie dla dysertacji, których doktorant przestrzegał (np. dotyczące wielkości czcionki, marginesów, formatu strony tytułowej itp.). Obecność abstraktu w języku angielskim oraz streszczenia w języku polskim świadczy o dopełnieniu formalnych wymogów związanych ze złożeniem pracy. Fakt, iż streszczenia te są opublikowane na stronie internetowej uczelni, wskazuje, że rozprawa przeszła wymagane procedury kontroli instytucjonalnej.

Strona formalna i redakcyjna rozprawy oceniana jest bardzo wysoko. Dokument wydaje się napisany klarownie, dobrze zorganizowany i dopracowany. Taki poziom jakości ułatwia zrozumienie treści i odzwierciedla sumiennosc oraz dbalosc doktoranta o szczegoly. Praca spelnia formalne wymogi stawiane dysertacjom doktorskim, co dodatkowo wzmacnia ogolnie pozytywny odbior dzieła.

Uwagi krytyczne i ograniczenia

Choc rozprawa jest solidna i godna uznania pracą, wazne jest wskazanie pewnych slabości, ograniczen lub obszarow do ulepszenia. Niniejsze uwagi krytyczne przedstawiam w duchu oceny akademickiej, uznajac, ze nie ma badan pozbawionych ograniczen, a ich identyfikacja stanowi czesc procesu naukowego. Zaden z ponizszych punktow nie umniejsza istotnie ogolnej wartosci dysertacji, jednak wskazuja one aspekty, ktore mozna uwzglydnic w przyszłych badaniach lub ktore byc moze sam autor juz odnotowal jako ograniczenia:

Zakres próby jakościowej: Faza jakościowa obejmuje tylko cztery wywiady, wszystkie z czołowymi (odnoszącymi duże sukcesy) YouTuberami. Choc dostarcza to bogatych informacji z przypadków sukcesu, moze prowadzic do pewnego zniekształcenia obrazu z powodu nadreprezentacji przypadków sukcesu. Model i wyciągnięte wnioski mogą być silnie uwarunkowane tym, co robią lub myślą twórcy odnoszący sukcesy. Twórcy, którzy wykazali wytrwalosc, ale osiagnęli jedynie umiarkowany sukces, lub ci, którzy ostatecznie zrezygnowali (a zatem nie znaleźli się w próbie ankietowej ani wśród rozmowców), nie zostali uwzglydnieni. Rodzi to pytanie: czy czynniki zidentyfikowane jako istotne dla wytrwalosci wśród najlepszych twórców są równie wazne dla przeciętnego twórcy treści? Możliwe, ze najbardziej popularni i odnoszący największe sukcesy YouTuberzy mają dostep do zasobow lub mozliwosci (np. agencji menedżerskich, lepszego sprzetu, sieci wsparcia rówieśniczego), których mniejsi twórcy nie posiadają, co moze inaczej wplywac na ich wytrwalosc. W rozprawie mozna bylo to zaznaczyc i ewentualnie zasugerowac uwzglydnienie szerszego spektrum rozmowców w przyszłych badaniach (włączając takich, którym nie udało się „odnieśc sukcesu”, aby zbadać, dlaczego niektórzy pozostają wytrwali mimo braku dużego sukcesu, albo dlaczego inni ostatecznie rezygnują).

Możliwość uogólniania wyników i kontekst kulturowy: Badanie przeprowadzono w Indonezji, która charakteryzuje się unikalnym kontekstem kulturowym, ekonomicznym i społecznym. Zachowania przedsiębiorcze mogą mieć charakter kulturowo specyficzny – na przykład rola wsparcia rodziny (czynnik zewnętrzny) może być szczególnie istotna w kulturach kolektywistycznych, takich jak Indonezja. Oznacza to, że wyniki (np. względna siła wpływu czynników wewnętrznych vs zewnętrznych) mogą nie poddawac się uogólnieniu na bardziej indywidualistyczne konteksty lub na inne branże kreatywne. Model ma wysoką relewantność dla krajow o podobnym profilu (gospodarki wschodzące, duża rola mediow społecznościowych), jednak przy próbie uogólnienia go uniwersalnie należy zachowac ostrozność. Recenzent sugeruje, że przydatne byłoby przyszłe badanie porównawcze (np. zastosowanie modelu w społeczności YouTuberów innego kraju albo w innej dziedzinie kreatywnej, jak muzyka czy tworzenie gier), aby sprawdzic szerszą stosowalność modelu. Nie jest to tyle wada, co naturalne ograniczenie każdego badania skupionego na jednym kraju – i zapewne autor rozprawy sam odnotowal to ograniczenie.

Charakter przekrojowy badania: Badanie ma charakter przekrojowy (dane zebrano w jednym punkcie czasu). Tymczasem wytrwalosc z natury jest zjawiskiem longitudinalnym – rozwija się w czasie, gdy przedsiębiorcy stawiają czoła kolejnym wyzwaniom i albo

kontynuują działalność, albo ją porzucają. Ograniczeniem badania przekrojowego jest to, że uchwyca ono postrzeganie i deklarowaną wytrwałość tylko w danym momencie, co może być zdeterminowane bieżącymi okolicznościami. Na przykład respondent może aktualnie czuć się bardzo wytrwały, bo sprawy idą pomyślnie, lub odwrotnie – nisko oceniać swoją wytrwałość, bo doświadcza trudności. Taka konstrukcja nie pozwala w pełni uchwycić, jak wytrwałość jest podtrzymywana wśród wzlotów i upadków na przestrzeni lat. Autor częściowo złagodził ten mankament, wybierając do wywiadów kilku doświadczonych YouTuberów (którzy mogli retrospektywnie spojrzeć na swoją drogę w czasie), jednak badanie longitudinalne (śledzenie nowych YouTuberów na przestrzeni lat, aby zobaczyć, kto pozostaje wytrwały i dlaczego) stanowiłoby jeszcze silniejszą konstrukcję badawczą. Oczywiście takie badanie wykracza poza ramy pojedynczej pracy doktorskiej, jednak warto wskazać je jako kierunek przyszłych badań.

Pomiar „przedsiębiorczej wytrwałości”: W rozprawie wykorzystano wskaźniki takie jak pasja, rezyliencja, determinacja (tenacity) itp. jako składowe konstruktów wytrwałości. Potencjalna wątpliwość polega na tym, czy wskaźniki te w pełni oddają istotę wytrwałości, czy też stanowią raczej jej czynniki poprzedzające bądź cechy powiązane. Wytrwałość można również mierzyć poprzez wskaźniki behawioralne (np. liczba kolejnych miesięcy publikowania treści lub szybkość powrotu do działania po niepowodzeniu). Zastosowanie psychologicznych skal pasji czy „grit” (w rozumieniu wytrwałości w dążeniu do celu) jest powszechne i uzasadnione, ale zaciera granicę między wytrwałością jako rezultatem a jej psychologicznymi uwarunkowaniami. Autor najprawdopodobniej potraktował wytrwałość jako zmienną ukrytą odzwierciedlaną przez te cechy, co jest rozsądnym podejściem. Niemniej oznacza to, że zmienna zależna w modelu ma charakter nieco abstrakcyjny. Możliwa uwaga krytyczna dotyczy braku obiektywnego miernika wytrwałości lub sukcesu (na przykład: czy dany YouTuber faktycznie osiągnął monetyzację lub wzrost kanału w wyniku swojej wytrwałości). Uwzględnienie takich danych (gdyby były dostępne, np. z analityki YouTube) mogłoby uzupełnić samoopisowe miary. Być może zostało to zasygnalizowane jako ograniczenie związane z dostępnością danych lub zakresem badania.

Czynniki zewnętrzne – głębokość analizy: Model obejmuje szerokie spektrum czynników zewnętrznych (ekosystem, polityki, ramy prawne itp.). Ujęcie tak wielu z nich w jednym badaniu jest trudne i nie wszystkie mogły wykazać istotne efekty w analizie. Niektóre czynniki zewnętrzne, jak „polityka rządu” czy „ramy prawne”, mogą wydawać się odległe od codziennego doświadczenia pojedynczego YouTubera (chyba że istnieją specyficzne indonezyjskie regulacje dotyczące twórców treści cyfrowych). Istnieje ryzyko, że tak szerokie czynniki zostały włączone dla kompletności, ale nie przyniosły klarownych wniosków. W rozprawie mogło okazać się, że pewne czynniki zewnętrzne (być może wsparcie rodziny lub mentoriat) są bardziej bezpośrednio istotne niż inne. Krytyczne pytanie, jakie można postawić, brzmi: czy badanie nie próbowało objąć zbyt wielu czynników naraz? Jednakże, biorąc pod uwagę, że celem było budowanie modelu, tak szerokie podejście jest zrozumiałe. Autor prawdopodobnie omawia, które czynniki zewnętrzne okazały się istotne, a które nie, oferując wyjaśnienia. Ograniczenie to jest poniekąd wpisane w modelowanie wielu zmiennych przy próbie wynoszącej 200 osób – pojawiają się kwestie liczby stopni swobody i mocy statystycznej. Jeżeli któreś konstrukty musiały zostać uproszczone lub jeśli niektóre miary cechowały się niższą rzetelnością, warto to odnotować. Recenzent zachęca autora (i przyszłych badaczy) do pogłębionego zbadania najbardziej istotnych czynników zewnętrznych zamiast traktowania ich jako monolitycznego bloku.

Dynamika platformy: Jednym z czynników unikatowych dla kontekstu jest algorytm i polityka platformy YouTube (np. reguły monetyzacji, wytyczne dotyczące treści). Streszczenie rozprawy wspomina o zmianach algorytmu i wymogach monetyzacji jako wyzwaniach, co jest trafnym spostrzeżeniem. Jednak dynamika specyficzna dla platformy może szybko się zmieniać (na przykład YouTube może zmodyfikować swój algorytm lub kryteria monetyzacji, a konkurenci tacy jak TikTok mogą przeobrazić krajobraz). Zaproponowany model być może nie uwzględnia wprost „algorytmu platformy” jako odrębnej zmiennej (może on być traktowany jako część ekosystemu). Pewnym zarzutem może być fakt, że model może się z czasem zdezaktualizować wraz z ewolucją platform – czynniki utrzymujące wytrwałość YouTuberów dziś mogą wyglądać inaczej jutro, jeśli zmienią się bodźce stwarzane przez platformę. Oczywiście jest to ponownie szersza kwestia i nie coś, co rozprawa mogła rozwiązać, ale warto odnotować, że wnioski mają w pewnym stopniu charakter osadzony w konkretnym czasie. Autor mógł to zaznaczyć, umiejscawiając swoje badanie w realiach obecnej epoki i sugerując potrzebę aktualizacji lub ponownej walidacji modelu w miarę zmieniających się warunków.

Drobne kwestie redakcyjne: Bez pełnego tekstu trudno wskazać uchybienia, ale nawet w znakomitych pracach mogą pojawić się drobne potknięcia redakcyjne. Możliwe jest sporadyczne powtórzenie treści między rozdziałami lub drobne niespójności (na przykład jeśli wiele osób pomagało w redakcji, można natrafić zarówno na brytyjską, jak i amerykańską pisownię, lub na odwołanie do rysunku w niewłaściwej kolejności). Jednak żadne z tych hipotetycznych drobnych usterek nie wpływa na jakość naukową pracy, a dostępne materiały nie wykazały żadnych oczywistych problemów redakcyjnych.

Podsumowując, ograniczenia i krytyczne uwagi przedstawione powyżej nie podważają zasadniczych osiągnięć rozprawy, lecz nakreślają kontekst granic badania. Doktorant zapewne sam dostrzegł wiele z tych ograniczeń w pracy (zwłaszcza dotyczących zakresu, uogólniania wyników czy przekrojowego charakteru badania). Mocną stroną rozprawy jest to, że otwiera ona liczne możliwości dalszych badań – co jest cechą dobrej pracy doktorskiej, która zazwyczaj rodzi kolejne pytania, nawet udzielając odpowiedzi na te wyjściowe. Przyszłe prace mogą bazować na tym studium, by adresować wskazane ograniczenia (na przykład testując model w innych warunkach lub w dłuższym horyzoncie czasowym). Krytyczna ocena recenzenta nie dopatrzyła się poważnych wad w pracy; powyższe punkty stanowią raczej immanentne kompromisy badawcze lub obszary do przyszłej eksploracji.

Trzy pytania do doktoranta

Proponuję następujące trzy pytania, na które doktorant powinien odpowiedzieć podczas obrony. Mają one na celu pogłębienie dyskusji nad rozprawą i zachęcenie autora do rozwinięcia kluczowych aspektów oraz implikacji swojej pracy:

1. **Wzajemne oddziaływanie czynników wewnętrznych i zewnętrznych:** W Pana modelu czynniki wewnętrzne (takie jak pasja, kreatywność, poczucie własnej skuteczności) oraz czynniki zewnętrzne (np. wsparcie ekosystemu, wsparcie rodziny) są uwzględnione jako determinanty przedsiębiorczej wytrwałości. Czy mógłby Pan omówić, w jaki sposób te czynniki wewnętrzne i zewnętrzne wzajemnie na siebie oddziałują? Czy zaobserwował Pan (lub spodziewa się Pan) jakichkolwiek efektów interakcji – na przykład sytuacji, w której przedsiębiorca o bardzo silnej wewnętrznej motywacji potrafi przezwyciężyć niesprzyjające otoczenie zewnętrzne, lub odwrotnie: gdy wspierające otoczenie kompensuje niższą motywację własną? Proszę

przedyskutować, jak równowaga między predyspozycjami osobistymi a otoczeniem przejawia się w wytrwałości YouTuberów oraz czy, Pana zdaniem, jeden z tych czynników może zastąpić lub spotęgować działanie drugiego.

2. **Uogólnianie modelu poza indonezyjskimi YouTuberami:** Pana badania skoncentrowały się na indonezyjskich twórcach treści na YouTube. W jakim stopniu uważa Pan, że zaproponowany model przedsiębiorczej wytrwałości ma zastosowanie w innych kontekstach? Proszę rozważyć zarówno inne konteksty geograficzne (np. twórców treści w Europie lub Ameryce Północnej, gdzie warunki kulturowe i rynkowe są odmienne), jak i inne segmenty przemysłów kreatywnych (np. niezależnych twórców gier, muzyków czy artystów). Jakie elementy swojego modelu spodziewa się Pan, że będą uniwersalne dla przedsiębiorców kreatywnych, a które mogą okazać się zależne od kontekstu? W odpowiedzi proszę odnieść się do ewentualnych unikatowych cech Indonezji lub platformy YouTube, które były istotne w Pana badaniach.
3. **Pomiar i świadectwa „wytrwałości”:** Jak zdefiniował i zmierzył Pan w swoim badaniu konstrukt „przedsiębiorczej wytrwałości” i jakie są mocne strony oraz ograniczenia tego podejścia? W szczególności użył Pan wskaźników takich jak pasja, odporność (rezyliencja) i determinacja jako substytutów wytrwałości. Czy uważa Pan, że te psychologiczne samooceny w pełni oddają faktyczną wytrwałość danej osoby w praktyce? W jaki sposób włączenie miar behawioralnych lub longitudinalnych (na przykład śledzenie regularności tworzenia treści w czasie lub dokumentowanie przypadków przewycięzania trudności) mogłoby dostarczyć dodatkowych informacji? Ponadto, czy mógłby Pan wyjaśnić, czy któreś z ustaleń z wywiadów rzucają światło na wytrwałość w sposób, który nie wynika wprost z samych danych ankietowych (np. postawy lub strategie radzenia sobie, których pytania ankietowe nie ujmują)?

Powyższe pytania mają na celu doprecyzowanie zrozumienia przez doktoranta pewnych subtelnych kwestii oraz pozwolą mu rozwinąć tematykę implikacji swojej pracy. Odpowiedzi pomogą komisji ocenić stopień dogłębności wiedzy doktoranta oraz jego zdolność do krytycznej refleksji nad wkładem i ograniczeniami własnych badań.

Ocena końcowa i rekomendacja

Po wnikliwej ocenie rozprawy mgr Waluyohadi stwierdzam, że jest to wysokiej jakości praca naukowa, która spełnia wymagania i standardy stawiane rozprawom doktorskim w dziedzinie nauk społecznych (nauki o zarządzaniu i jakości). Rozprawa podejmuje nowatorski i istotny temat – przedsiębiorcza wytrwałość w przemyśle kreatywnym – i czyni to z zachowaniem rygoru akademickiego, przy użyciu twórczej metodologii oraz w klarownej formie. Doktorant wykazał zdolność do samodzielnego przeprowadzenia znaczących badań: od sformułowania trafnego pytania badawczego i zbudowania solidnych podstaw teoretycznych, poprzez realizację empirycznego badania z wykorzystaniem metod mieszanych, aż po opracowanie nowego modelu oraz praktycznych wniosków.

Mocne strony dysertacji są liczne: znakomity przegląd literatury, solidne podejście badawcze oparte na metodach mieszanych, istotne wyniki oraz wkład zarówno w teorię, jak i praktykę. Praca ma charakter oryginalny, o czym świadczy opracowanie nowego modelu teoretycznego dostosowanego do przedsiębiorców z branży kreatywnej, i wnosi ona wkład poszerzający zasób wiedzy naukowej. Styl pisania i struktura pracy są przejrzyste i profesjonalne, co ułatwia odbiór treści i świadczy o biegłości autora w komunikacji naukowej.

Zgłoszone uwagi krytyczne nie wskazują na zasadnicze problemy, a jedynie na naturalne ograniczenia czy obszary dalszych dociekań. Co istotne, żaden z tych aspektów nie umniejsza ogólnej wartości rozprawy. Przeciwnie – świadomość takich złożoności (jak specyfika kontekstu czy potrzeba perspektywy longitudinalnej) świadczy o tym, że doktorant ma szerokie spojrzenie na swoje badania. Tym samym praca nie tylko odpowiada na postawione pytania, ale także kładzie podwaliny pod przyszłe studia – co jest godnym pochwały rezultatem projektu doktorskiego.

Formalnie potwierdzam, że rozprawa spełnia kryteria określone w odpowiednich przepisach dotyczących prac doktorskich. Świadczy ona o tym, że autor posiada głęboką wiedzę w danej tematyce, umiejętność zastosowania właściwych metod badawczych oraz wniósł oryginalny wkład do nauki. Praca została napisana na wysokim poziomie, a badania przeprowadzono etycznie i rzetelnie. Oceniam tę rozprawę pozytywnie. Wnoszę o dopuszczenie pracy do publicznej obrony. Ponadto jestem przekonany, że po pomyślnej obronie mgr Waluyohadi zasługuje na nadanie stopnia doktora. Praca stanowi wartościowe uzupełnienie literatury naukowej i oferuje przydatne spostrzeżenia zarówno dla badaczy, jak i praktyków w obszarze przedsiębiorczości oraz przemysłów kreatywnych.

Warszawa, 29.08.2025

